

Designing Learning and Teaching to Develop an Entrepreneurial Mindset:
A Case Study of the Bachelor of Nursing Science Program
การออกแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนากรอบแนวคิดเชิงผู้ประกอบการ:
กรณีศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

Areewan Klunklin* อารีวรรณ กลั่นกลิ่น*
Wassana Uppor** วาสนา อุปโป**

Abstract

Entrepreneurship has become a focus of education in the 21st century due to significant social and economic changes. These situations are the driving force behind professional nurses seeking opportunities to become nursing entrepreneurs in response to the diverse health service needs in the private sector. Therefore, the entrepreneurial mindset is an important skill that professional nurses must have to create new value in the health system sustainably.

This article aims to present an approach to Outcome-Based Education (OBE) by designing an integrated 21st-century entrepreneurial skills curriculum that is aligned with program curriculum learning outcomes (PLOs) and course learning outcomes (CLOs), as well as proposing a backward design approach that covers learning objectives, assessment methods, and learning activities to develop learners to become “entrepreneurial nurses” with cross-disciplinary knowledge and readiness for change in the modern health context.

Keywords: Entrepreneurship; Learning and teaching; Nursing education

* Professor Emeritus, School of Nursing, Panyapiwat Institute of Management

** Corresponding author, Lecturer, Boromarajonani College of Nursing, Suphanburi, Faculty of Nursing, Praboromrajchanok Institute; e-mail: farwa9@gmail.com

Received 23 April 2025; Revised 7 July 2025; Accepted 14 July 2025

บทคัดย่อ

การเป็นผู้ประกอบการกลายเป็นจุดสนใจของวงการศึกษาศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญ สถานการณ์เหล่านี้ เป็นแรงผลักดันให้พยาบาลวิชาชีพแสวงหาโอกาสการเป็นผู้ประกอบการด้านสุขภาพ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการการบริการด้านสุขภาพที่หลากหลายในภาคเอกชน ดังนั้น แนวคิดผู้ประกอบการ จึงเป็นทักษะสำคัญที่พยาบาลวิชาชีพจำเป็นต้องมี เพื่อสามารถสร้างคุณค่าใหม่ในระบบสุขภาพอย่างยั่งยืน

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์ (OBE) โดยการออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการทักษะการเป็นผู้ประกอบการในศตวรรษที่ 21 ให้สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร (PLOs) และผลการเรียนรู้ในระดับรายวิชา (CLOs) ตลอดจนเสนอแนวทางการออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับที่ครอบคลุมเป้าหมายการเรียนรู้ วิธีการประเมิน และกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเป็น “พยาบาลผู้ประกอบการ” ที่มีความรู้ข้ามศาสตร์และพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในบริบทสุขภาพยุคใหม่

คำสำคัญ: ผู้ประกอบการ การเรียนการสอน การศึกษาพยาบาล

* ศาสตราจารย์เกียรติคุณ คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

** ผู้เขียนหลัก อาจารย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุพรรณบุรี คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก
e-mail: farwa9@gmail.com

บทนำ

การเป็นผู้ประกอบการ กลายเป็นจุดสนใจของวงการศึกษาศตวรรษที่ 21 เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญ ปัจจัยทางสังคม การเมือง ประชากรสูงอายุที่เพิ่มมากขึ้น โรคเรื้อรังที่เพิ่มขึ้น เทคโนโลยีขั้นสูง ความต้องการการดูแลสุขภาพที่มีคุณภาพที่สูงขึ้น ทรัพยากรที่มีจำกัด การขาดแคลนบุคลากรด้านการดูแลสุขภาพ และความต้องการด้านสุขภาพที่เปลี่ยนแปลงไป (Malakoti et al., 2023; Thepna et al., 2023) หลังจากการระบาดของโรคโคโรนา ไวรัส (COVID-19) พบว่า พยาบาลซึ่งเป็นบุคลากรด่านหน้าของการให้บริการด้านการดูแลสุขภาพ เกิดความเหนื่อยหน่าย มีอาการหมดไฟ (burnout) และมีความตั้งใจที่จะลาออกจากโรงพยาบาลภายในหนึ่งปี (de Cordova et al., 2022) สถานการณ์เหล่านี้ เป็นแรงผลักดันให้พยาบาลหลายคน แสวงหาโอกาสการเป็นผู้ประกอบการด้านสุขภาพ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการการบริการด้านสุขภาพที่หลากหลายในภาคเอกชน ซึ่งครอบคลุมถึงการศึกษ การวิจัย การบริหาร หรือการให้คำปรึกษา (Copelli et al., 2022; Rosario-Sim et al., 2022)

จากผลการสำรวจผู้ประกอบการในสาขาพยาบาลเทียบกับวิชาชีพด้านสุขภาพอื่น ๆ พบว่า พยาบาลมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 6 ของผู้ประกอบการเมื่อเทียบกับอาชีพด้านสุขภาพอื่น ๆ เช่น แพทย์ และนักกายภาพบำบัด (Rahmanianaraki et al., 2024) ผลการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับอุปสรรคในการเป็นผู้ประกอบการพบว่า พยาบาลมีความกลัวในการประกอบอาชีพอิสระ เนื่องจากการขาดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการเป็นผู้ประกอบการ (Silva et al., 2023) เมื่อวิเคราะห์อุปสรรคด้านการศึกษากลับมาเกี่ยวกับการเป็นพยาบาลผู้ประกอบการด้านสุขภาพพบว่า ยังขาดหลักสูตรที่สนับสนุนทักษะผู้ประกอบการ หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตส่วนใหญ่ยังเน้นการพัฒนาทักษะวิชาชีพด้านคลินิกและการปฏิบัติการดูแลผู้ป่วยตามแนวทางมาตรฐาน โดยขาดเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ประกอบการ เช่น การบริหารจัดการ การตลาด และการพัฒนานวัตกรรม (Malakoti et al., 2023; Sarnkhaowkhom et al., 2022) ซึ่งถือเป็นทักษะที่สำคัญต่อการสร้างธุรกิจสุขภาพในโลกปัจจุบันจากการศึกษาของ ราห์มานเนียนารากี และคณะ (Rahmanianaraki et al., 2024) พบว่า สถาบันการศึกษาพยาบาลหลายแห่งในประเทศสหรัฐอเมริกา จัดหลักสูตรการสอนเกี่ยวกับผู้ประกอบการน้อยกว่าร้อยละ 5 ของหลักสูตร ทำให้นักศึกษาพยาบาลไม่มีความมั่นใจในการเริ่มต้นธุรกิจของตนเอง

นอกจากนี้ ทศนคติแบบดั้งเดิมของระบบการศึกษา พยาบาลยังคงถูกหล่อหลอมด้วยกรอบความคิดที่เน้นความปลอดภัย ความมั่นคง และการปฏิบัติตามระเบียบวิชาชีพ มากกว่าการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เพื่อสร้างนวัตกรรม (Malakoti et al., 2023) ทศนคติดังกล่าวส่งผลให้ผู้เรียนรู้สึกว่าการเป็นเจ้าของธุรกิจ เป็นเรื่องไกลตัว และไม่ใช้เส้นทางอาชีพที่เหมาะสม ประกอบกับ การขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านผู้ประกอบการหรือบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการประกอบธุรกิจ ทำให้การถ่ายทอดความรู้และทักษะด้านนี้ให้กับนักศึกษาเป็นไปอย่างจำกัด (Malakoti et al., 2023; Thepna et al., 2023) ส่งผลต่อการเรียนรู้ในห้องเรียนไม่สามารถสะท้อนความเป็นจริงของโลกธุรกิจได้อย่างแท้จริง อุปสรรคอีกประการหนึ่ง คือ การขาดความร่วมมือข้ามศาสตร์การสร้างธุรกิจสุขภาพยุคใหม่ ซึ่งต้องอาศัยความรู้จากหลากหลายศาสตร์ เช่น การออกแบบบริการ (service design) เทคโนโลยีสารสนเทศ การเงิน และกฎหมายธุรกิจ ซึ่งมักไม่ถูกรวมไว้ในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตแบบดั้งเดิม (Haverkamp et al., 2020) การขาดเวทีความร่วมมือข้ามคณะระหว่างพยาบาลกับสาขาอื่น เช่น วิศวกรรม หรือบริหารธุรกิจ ทำให้ขาดโอกาสในการคิดเชิงนวัตกรรมแบบองค์รวม

แม้ว่าพยาบาลจะมีศักยภาพในการเป็นผู้ประกอบการด้านสุขภาพ แต่ระบบการศึกษาที่เน้นเพียงวิชาชีพทางคลินิกโดยปราศจากการบูรณาการทักษะธุรกิจ ยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญ การพัฒนาหลักสูตรที่ทันสมัย ครูผู้สอนที่มีความรู้รอบด้าน และการสร้างเวทีนวัตกรรมร่วมกับศาสตร์อื่น ๆ จะเป็นทางออกที่ช่วยเปิดเส้นทางใหม่ให้พยาบาลสามารถเป็นเจ้าของธุรกิจได้อย่างมั่นใจและยั่งยืน ในศตวรรษที่ 21 ที่ระบบสุขภาพทั่วโลกกำลัง

เผชิญกับความเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเทคโนโลยี สังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลให้วิชาชีพพยาบาลต้องปรับตัวให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของประชาชน

ดังนั้น แนวคิดเรื่อง “ผู้ประกอบการ” (Entrepreneur) จึงถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นทักษะสำคัญที่พยาบาลจำเป็นต้องมี เพื่อให้สามารถสร้างคุณค่าใหม่ในระบบสุขภาพอย่างยั่งยืน การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการให้ครอบคลุมถึงความสามารถที่หลากหลาย เช่น การวิจัย การวิเคราะห์ การสื่อสาร ความคิดสร้างสรรค์ การสร้างเครือข่าย ความรู้ทางการเงิน ความเป็นผู้นำ การเจรจา และการจัดการ จึงเป็นสิ่งสำคัญ (Malakoti et al., 2023) บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางในการออกแบบการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต เพื่อพัฒนาให้พยาบาลสามารถเป็นผู้ประกอบการด้านสุขภาพได้อย่างมีคุณภาพ

ความหมายของผู้ประกอบการ

ผู้ประกอบการ คือ บุคคลที่สามารถมองเห็นโอกาสทางธุรกิจจากสถานการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้น มีความกล้าริเริ่มและพร้อมรับความเสี่ยง โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ บริการ หรือกระบวนการใหม่ ๆ ที่ตอบสนองความต้องการของตลาดหรือสังคม (Hisrich et al., 2020) ดร็อกเกอร์ (Drucker, 1985) กล่าวว่า “ผู้ประกอบการ คือ ผู้ที่มองเห็นการเปลี่ยนแปลงและใช้ประโยชน์ให้เป็นโอกาส” ซึ่งสะท้อนถึงมุมมองที่เน้นการสร้างคุณค่าในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD, 2001) ยังนิยามผู้ประกอบการว่า เป็นผู้ที่มีความสามารถในการระบุโอกาสทางธุรกิจใหม่ ๆ และสามารถจัดสรรทรัพยากรเพื่อใช้ประโยชน์จากโอกาสนั้นอย่างยั่งยืน เมื่อนำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้กับวิชาชีพพยาบาล จึงเกิดเป็นบทบาทของ “พยาบาลผู้ประกอบการ” (Nurse Entrepreneur) ซึ่งมีลักษณะเฉพาะที่ผสมผสานความรู้ด้านการพยาบาลกับแนวคิดธุรกิจ

พยาบาลผู้ประกอบการ คือ พยาบาลผู้ที่สามารถมองเห็นปัญหาหรือความต้องการของผู้ป่วย/สังคมเป็นโอกาสในการพัฒนานวัตกรรมด้านสุขภาพ เช่น การจัดตั้งคลินิกเฉพาะทาง การพัฒนาแอปพลิเคชันสุขภาพ การผลิตอุปกรณ์ดูแลผู้ป่วย หรือแม้แต่การให้บริการอบรมและปรึกษาด้านสุขภาพ (Colichi et al., 2019) สิ่งสำคัญของพยาบาลผู้ประกอบการ คือ การใช้ความรู้ความสามารถทางการพยาบาลเป็นฐานในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ โดยมุ่งเน้นทั้ง คุณค่า (value) และความยั่งยืน (sustainability) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดผู้ประกอบการสมัยใหม่ที่ไม่เพียงมุ่งผลกำไร แต่ยังรวมถึงผลกระทบต่อทางสังคมและคุณภาพชีวิต (OECD, 2001) ในประเทศไทย แนวคิด “พยาบาลผู้ประกอบการ” ยังอยู่ในช่วงของการพัฒนา โดยมีการผลักดันให้พยาบาลรุ่นใหม่มี “ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ” (Entrepreneurial Skills) เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 (Thailand Nursing and Midwifery Council, 2020)

ทักษะการเป็นผู้ประกอบการในศตวรรษที่ 21

ในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอน การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และความต้องการที่หลากหลายจากผู้บริโภค แนวคิดการเป็นผู้ประกอบการไม่ได้จำกัดอยู่แค่การสร้างธุรกิจเท่านั้น แต่ยังหมายถึงความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ ปรับตัว และสร้างคุณค่าใหม่ในทุกบริบทของอาชีพและชีวิต (OECD, 2018) การจัดการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต นอกจากพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะหลักของผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีด้านการพยาบาล ตามที่สภาการพยาบาลกำหนดแล้ว (Thailand Nursing and Midwifery Council, 2020) ยังต้องพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะการเป็นผู้ประกอบการด้วย ซึ่งผู้เขียนได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับทักษะการเป็นผู้ประกอบการในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1. การคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา (Critical Thinking & Problem Solving): สามารถวิเคราะห์สถานการณ์และแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Herlinawati et al., 2024; Kennedy & Sundberg, 2025; Lamb et al., 2017)
2. ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity & Innovation): มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์และพัฒนาแนวคิดใหม่ ๆ (Herlinawati et al., 2024; Kennedy & Sundberg, 2025; Lamb et al., 2017)
3. การสื่อสารและการทำงานร่วมกัน (Communication & Collaboration): สามารถสื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Herlinawati et al., 2024; Kennedy & Sundberg, 2025; Lamb et al., 2017)
4. การรู้เท่าทันเทคโนโลยี (Digital Literacy): มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัลในการปฏิบัติงาน (Kennedy & Sundberg, 2025; Lamb et al., 2017)
5. ความยืดหยุ่นและการปรับตัว (Adaptability & Resilience): สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงและสถานการณ์ที่หลากหลายได้ (Conduah & Essiaw, 2022; Lamb et al., 2017; Montoro-Fernández et al., 2022)
6. ภาวะผู้นำและจริยธรรม (Leadership & Ethics): มีภาวะผู้นำและยึดมั่นในจริยธรรมวิชาชีพ (Britchenko, et al., 2018; Ngigi et al., 2018)
7. การจัดการทางการเงิน (Financial Literacy): มีความรู้และทักษะในการบริหารจัดการทางการเงิน (Culebro-Martínez et al., 2024)
8. การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning): มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (El Mawas & Muntean, 2018; Ibrahim et al., 2022)

แนวคิดการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีในประเทศไทย

การจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย โดยเฉพาะระดับปริญญาตรี ได้มีการปรับเปลี่ยนตามนโยบายของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และแนวโน้มการศึกษาระดับโลก เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 แนวคิดการจัดการเรียนการสอนจึงมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพ และทักษะชีวิต (Office of the Permanent Secretary, Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation, 2020) แนวคิดสำคัญในการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มีดังนี้

1. การศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์ (Outcome-Based Education: OBE) แนวคิดนี้มุ่งเน้นที่ "ผลลัพธ์การเรียนรู้" (Learning Outcomes) ที่ผู้เรียนควรบรรลุเมื่อสำเร็จการศึกษา ดังนั้นการออกแบบหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลจึงถูกกำหนดให้สอดคล้องกับผลลัพธ์เหล่านั้น (Sinthuwongsanont & Boonkongsaen, 2022) ซึ่งช่วยให้การเรียนการสอนมีความเป็นระบบและสามารถวัดผลสัมฤทธิ์ได้อย่างชัดเจน
2. การเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-Centered Approach) เป็นแนวคิดที่เน้นบทบาทของผู้เรียนมากกว่าผู้สอน โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นในการเรียนรู้ มีการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และแก้ปัญหา ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนและผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Saengkrai, 2016)
3. การเรียนรู้แบบบูรณาการ (Integrated Learning) เน้นการเชื่อมโยงความรู้ระหว่างสาขาวิชาและบริบทจริง เช่น การบูรณาการวิชาพื้นฐานกับวิชาชีพ การเรียนรู้จากชุมชน หรือการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ของเนื้อหาในชีวิตจริง (Chanchang, 2020)

4. การใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ (Technology-Enhanced Learning) การจัดการเรียนการสอนในยุคปัจจุบันต้องผสมผสานการใช้เทคโนโลยี เช่น ระบบ LMS สื่อดิจิทัล หรือแอปพลิเคชันการเรียนรู้ออนไลน์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ และเข้าถึงข้อมูลได้หลากหลาย (TDRI, 2023)

5. การพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) การเรียนการสอนต้องมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพในยุคใหม่ เช่น การคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน การใช้เทคโนโลยี และการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Avdiu et al., 2025)

นอกจากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า แนวคิดการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีในประเทศไทยมุ่งสู่การพัฒนาบัณฑิตให้มีสมรรถนะรอบด้าน โดยผสมผสานความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเพื่อเตรียมความพร้อมในการใช้ชีวิต และทำงานในโลกยุคใหม่อย่างมีคุณภาพ แนวคิดที่หลากหลายเหล่านี้ควรถูกนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถาบันและสาขาวิชา

การออกแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาให้เป็นผู้ประกอบการ

การเปลี่ยนแปลงของระบบสุขภาพและความท้าทายในศตวรรษที่ 21 ทำให้บทบาทของพยาบาลต้องขยายไปสู่การเป็น "พยาบาลผู้ประกอบการ" ที่สามารถใช้ความรู้ด้านสุขภาพเพื่อสร้างคุณค่าใหม่ผ่านนวัตกรรม บริการ และกิจกรรมทางธุรกิจ การพัฒนานักศึกษาพยาบาลให้มีศักยภาพในบทบาทนี้ จำเป็นต้องมีการออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับแนวคิดการศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์ (OBE) และทักษะผู้ประกอบการในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1. การกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านผู้ประกอบการอย่างชัดเจน: หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตควรระบุ "ผลลัพธ์การเรียนรู้" ที่ชัดเจนเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ เช่น ความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาสุขภาพ และสร้างแนวทางแก้ไขในรูปแบบนวัตกรรมหรือบริการสุขภาพ การกำหนดผลลัพธ์ชัดเจนจะช่วยกำหนดเนื้อหาวิธีสอน และการประเมินให้สอดคล้องผลลัพธ์การเรียนรู้ (Sinthuwongsanont & Boonkongsaen, 2022)

2. การบูรณาการทักษะผู้ประกอบการในรายวิชาหลักและรายวิชาเลือก: ควรส่งเสริมการบูรณาการทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และภาวะผู้นำ เข้าไปในรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตรอย่างเป็นระบบ (Trilling & Fadel, 2009; World Economic Forum, 2020) เช่น รายวิชา "การพยาบาลและการบริหารจัดการสุขภาพชุมชน" อาจบูรณาการโครงการบริการสุขภาพเชิงนวัตกรรม โดยให้นักศึกษาออกแบบและบริหารโครงการจริง เช่น โครงการพัฒนานวัตกรรมบริการสุขภาพผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงในชุมชน เป็นต้น

3. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ (Experiential Learning): แนวทางการเรียนรู้แบบ Problem-based Learning (PBL), Project-based Learning และ Simulation ควรถูกนำมาใช้เพื่อพัฒนาทักษะผู้ประกอบการให้นักศึกษาได้ฝึกคิด วางแผน จัดการ และสะท้อนประสบการณ์การเรียนรู้จริง (Neck et al., 2014; UNESCO, 2016) เช่น กำหนดให้ผู้เรียนจัดทำโครงการแผนธุรกิจด้านสุขภาพ ในวิชาผู้ประกอบการในยุคดิจิทัล เป็นต้น

4. การประเมินผลที่สอดคล้องกับทักษะผู้ประกอบการ: การประเมินผลควรมุ่งวัดสมรรถนะเชิงพฤติกรรม เช่น การพัฒนาแผนธุรกิจ การนำเสนอโครงการนวัตกรรม หรือการออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบ (prototype) มากกว่าการสอบแบบปรนัยเพียงอย่างเดียว

5. การส่งเสริมวัฒนธรรมของผู้ประกอบการในสถาบันการศึกษา: ควรมีการสร้าง "พื้นที่นวัตกรรม" หรือ "Health Innovation Lab" ที่ส่งเสริมให้นักศึกษาร่วมคิด ร่วมทดลอง และร่วมเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญภายนอก เช่น ผู้ประกอบการด้านสุขภาพรุ่นใหม่ พยาบาลนวัตกรรม หรือสตาร์ทอัพสายสุขภาพ

Designing Learning and Teaching to Develop an Entrepreneurial Mindset:

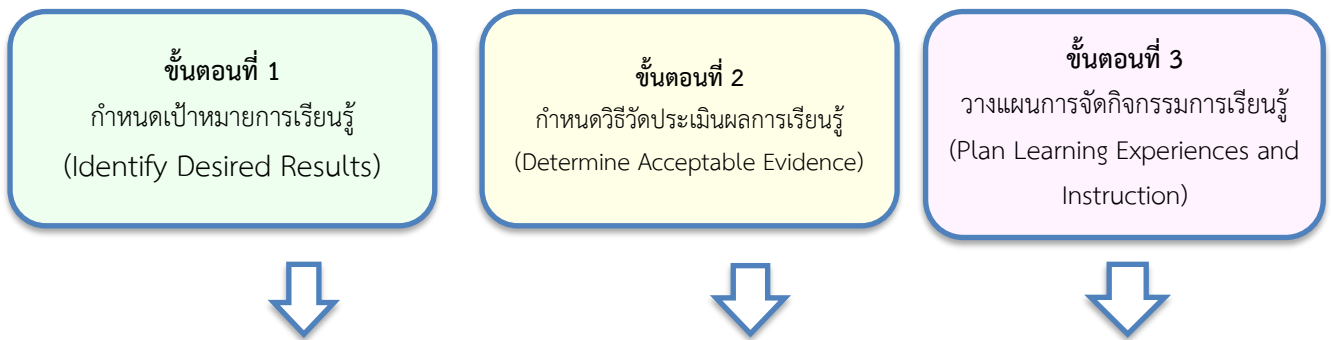
A Case Study of the Bachelor of Nursing Science Program

การออกแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนารอบแนวคิดเชิงผู้ประกอบการ:

กรณีศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

บทความนี้ ผู้เขียนใช้การออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) (Wiggins & McTighe, 1998) เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ (Identify Desired Results) โดยผู้สอนระบุความรู้ความสามารถ สมรรถนะที่สำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ ทักษะการเป็นผู้ประกอบการในศตวรรษที่ 21 และผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (PLOs) (Praboromarajchanok Institute, 2022) รวมทั้งตัวอย่างผลการเรียนรู้ในระดับรายวิชา (CLOs) ที่มีความสอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร 2) กำหนดหลักฐานและวิธีวัดประเมินผลการเรียนรู้ (Determine Acceptable Evidence) ระบุเครื่องมือที่ใช้วัดประเมินผล และวิธีการวัดประเมินผล และ 3) วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Plan Learning Experiences and Instruction) ตามผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร (PLOs) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แนวทางการออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) เพื่อพัฒนาทักษะผู้ประกอบการในศตวรรษที่ 21

ทักษะการเป็นผู้ประกอบการในศตวรรษที่ 21	ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง (PLOs) และผลการเรียนรู้ในระดับรายวิชา (CLOs)	กำหนดวิธีวัดและประเมินผล	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะผู้ประกอบการ
1. การคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา (Critical Thinking & Problem Solving)	PLOs4: แสดงออกถึงทักษะการคิดขั้นสูง ในการตัดสินใจแก้ปัญหาการคิดอย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์ CLOs: Entrepreneurship “ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์และเสนอวิธีแก้ไขปัญหาด้านธุรกิจ/นวัตกรรมในสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนได้ โดยใช้กระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และแนวทางเชิงสร้างสรรค์”	- ประเมินความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหา - ประเมินการวิเคราะห์กรณีศึกษา - ประเมินตนเองโดยการสะท้อนคิด (Reflection)	- การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) เช่น ธุรกิจด้านสุขภาพเพื่อรองรับปัญหาสังคมผู้สูงอายุ - การเรียนรู้แบบโครงการ (Project-Based Learning: PjBL) เช่น จัดทำโครงการนวัตกรรมเพื่อสุขภาพผู้สูงอายุ - การเรียนรู้แบบอภิปรายกรณีศึกษา (Case-Based

Designing Learning and Teaching to Develop an Entrepreneurial Mindset:

A Case Study of the Bachelor of Nursing Science Program

การออกแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนารอบแนวคิดเชิงผู้ประกอบการ:

กรณีศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

ตารางที่ 1 แนวทางการออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) เพื่อพัฒนาทักษะผู้ประกอบการในศตวรรษที่ 21 (ต่อ)

ทักษะการเป็นผู้ประกอบการในศตวรรษที่ 21	ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง (PLOs) และผลการเรียนรู้ในระดับรายวิชา (CLOs)	กำหนดวิธีวัดและประเมินผล	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะผู้ประกอบการ
			Discussion) ธุรกิจด้านสุขภาพ - การใช้กรณีศึกษา (Case-Based Learning) ธุรกิจด้านสุขภาพ
2. ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity & Innovation)	PLOs5: ประยุกต์ความรู้ระเบียบวิธีวิจัยในการปฏิบัติการพยาบาล และการผดุงครรภ์ และร่วมออกแบบหรือพัฒนานวัตกรรมการดูแลสุขภาพ CLOs: Entrepreneurship “ผู้เรียนสามารถประยุกต์ความรู้และกระบวนการวิจัยในการออกแบบหรือพัฒนานวัตกรรมการดูแลสุขภาพที่ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของผู้รับบริการ”	- ประเมินความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาสุขภาพ - การนำเสนอนวัตกรรม	- การเรียนรู้แบบโครงการ (Project-Based Learning: PjBL) เช่น โครงการวิจัยนวัตกรรมพยาบาล - การใช้กระบวนการออกแบบเชิงความคิด (Design Thinking) เช่น การออกแบบนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาสุขภาพผ่านกระบวนการวิจัย
3. การสื่อสารและการทำงานร่วมกัน (Communication & Collaboration)	PLOs7: ใช้ภาษาในการสื่อสารได้อย่างเหมาะสมและเป็นสากล CLOs: Entrepreneurship “ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาและเครื่องมือการสื่อสารได้อย่างเหมาะสม เป็นสากล และมีประสิทธิภาพเพื่อการทำงานร่วมกับบุคคลและทีมสหวิชาชีพทั้งในบริบทสุขภาพและบริบทของผู้ประกอบการ”	- ประเมินความสามารถในการนำเสนอผลงาน (ความชัดเจนของการสื่อสาร การฟังและการตอบสนอง) - การมีส่วนร่วมในการทำงาน - การประเมินแบบเพื่อน ประเมินเพื่อน (Peer Assessment) - ประเมินตนเองโดยการสะท้อนคิด (Reflection) - การสรุปความรู้หลังการเรียนรู้ (Learning Log)	- การเรียนรู้แบบอภิปรายกรณีศึกษา (Case-Based Discussion) เช่น กรณีศึกษาคลินิกสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ - การใช้บทบาทสมมติ (Role-Playing) เช่น การสื่อสารกับผู้สูงอายุและญาติในบทบาทผู้ประกอบการศูนย์ดูแลสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

Designing Learning and Teaching to Develop an Entrepreneurial Mindset:

A Case Study of the Bachelor of Nursing Science Program

การออกแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนากรอบแนวคิดเชิงผู้ประกอบการ:

กรณีศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

ตารางที่ 1 แนวทางการออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) เพื่อพัฒนาทักษะผู้ประกอบการในศตวรรษที่ 21 (ต่อ)

ทักษะการเป็นผู้ประกอบการในศตวรรษที่ 21	ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง (PLOs) และผล การเรียนรู้ในระดับ รายวิชา (CLOs)	กำหนดวิธีวัดและ ประเมินผล	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อ พัฒนาทักษะผู้ประกอบการ
4. การรู้เท่าทันเทคโนโลยี (Digital Literacy)	PLOs8: ใช้สื่อ สารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัล ที่เหมาะสมในการเรียนรู้ และปฏิบัติการพยาบาล และการผดุงครรภ์ CLOs: Entrepreneurship “ผู้เรียนสามารถเลือกใช้ สื่อ สารสนเทศ และ เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม เพื่อเสริมสร้าง การเรียนรู้ การวิเคราะห์ ข้อมูล การออกแบบ นวัตกรรมสุขภาพ และการ สื่อสารทางวิชาชีพได้อย่าง มีประสิทธิภาพ”	- การประเมินผ่านแฟ้ม สะสมงานดิจิทัล (Digital Portfolio) - ประเมินตนเองโดยการ สะท้อนคิด (Reflection) - การสรุปความรู้หลังการ เรียนรู้ (Learning Log)	- การเรียนรู้ผ่านโครงการ ดิจิทัล (Digital Project-Based Learning) ในวิชา ผู้ประกอบการในยุคดิจิทัล - การเรียนรู้แบบ Flipped Classroom เช่น ให้ผู้เรียน ออกแบบนวัตกรรมสุขภาพ สำหรับผู้สูงอายุและนำเสนอ โครงการในชั้นเรียน
5. ความยืดหยุ่นและการ ปรับตัว (Adaptability & Resilience)	PLOs10: ประยุกต์แนวคิด การเป็นผู้ประกอบการ ด้านสุขภาพในการ ปฏิบัติงานได้อย่าง เหมาะสม CLOs: Entrepreneurship “ผู้เรียนสามารถประยุกต์ แนวคิดการเป็น ผู้ประกอบการด้านสุขภาพ ในการปฏิบัติงานได้อย่าง เหมาะสม โดยมีความ ยืดหยุ่นทางความคิด ปรับตัวต่อบริบทที่ เปลี่ยนแปลง และสามารถ ดำเนินงานได้อย่างมี ประสิทธิภาพภายใต้ ข้อจำกัดหรือภาวะวิกฤต”	- การสะท้อนการเรียนรู้ “Resilience Journaling” - ประเมินตนเองโดยการ สะท้อนคิด (Reflection)	- การเรียนรู้แบบโครงการ (Project-Based Learning: PjBL) เช่น โครงการงานแผน ธุรกิจเพื่อสุขภาพ - การใช้กระบวนการออกแบบ เชิงความคิด (Design Thinking) เช่น การ ออกแบบนวัตกรรมเพื่อแก้ไข ปัญหาสุขภาพ - การเรียนรู้จากสถานการณ์ จริง (Experiential Learning) เช่น กำหนดให้ ผู้เรียนจัดทำโครงการงานแผน ธุรกิจด้านสุขภาพ ในวิชา ผู้ประกอบการในยุคดิจิทัล - การเรียนรู้แบบ อภิปรายกรณีศึกษา (Case-Based Discussion) ธุรกิจ ด้านสุขภาพ

ตารางที่ 1 แนวทางการออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) เพื่อพัฒนาทักษะผู้ประกอบการในศตวรรษที่ 21 (ต่อ)

ทักษะการเป็นผู้ประกอบการในศตวรรษที่ 21	ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง (PLOs) และผลการเรียนรู้ในระดับรายวิชา (CLOs)	กำหนดวิธีวัดและประเมินผล	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะผู้ประกอบการ
6. ภาวะผู้นำและจริยธรรม (Leadership & Ethics)	PLOs6: แสดงออกถึงการมีภาวะผู้นำและสามารถบริหารจัดการสุขภาวะชุมชน CLOs: Entrepreneurship “ผู้เรียนสามารถระบุปัญหาและความต้องการด้านสุขภาวะของชุมชนและประยุกต์ใช้แนวคิดผู้ประกอบการเพื่อออกแบบนวัตกรรมบริการสุขภาพและบริหารจัดการโครงการ โดยคำนึงถึงบริบททางวัฒนธรรม จริยธรรม และความหลากหลายของชุมชน”	- แบบประเมินภาวะผู้นำและจริยธรรมในสถานการณ์จำลอง - ประเมินตนเองโดยการสะท้อนคิด (Reflection) - การประเมินแบบเพื่อนประเมินเพื่อน (Peer Assessment)	- การเรียนรู้แบบอภิปรายกรณีศึกษา (Case-Based Discussion) ในประเด็นเรื่องปัญหาและความต้องการด้านสุขภาวะของชุมชน - การใช้บทบาทสมมติ (Role-Playing) เช่น การแสดงบทบาทผู้ประกอบการศูนย์ดูแลสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน - สถานการณ์จำลอง (Simulation Based Learning) ปัญหาและความต้องการด้านสุขภาวะของชุมชนสูงอายุ
7. การจัดการทางการเงิน (Financial Literacy)	PLOs10: ประยุกต์แนวคิดการเป็นผู้ประกอบการด้านสุขภาพในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม CLOs: Entrepreneurship “ผู้เรียนสามารถประยุกต์แนวคิดด้านการจัดการทางการเงินเพื่อวางแผนและบริหารโครงการหรือนวัตกรรมด้านสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสมและยั่งยืน”	- การวิเคราะห์งบประมาณ และจัดทำแผนทรัพยากร - ประเมินตนเองโดยการสะท้อนคิด (Reflection)	- สถานการณ์จำลอง (Simulation Based Learning) การวางแผนดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ - การใช้บทบาทสมมติ (Role-Playing) เรื่องความล้มเหลวในการดำเนินธุรกิจศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ - การเรียนรู้แบบ Flipped Classroom เช่น ให้ผู้เรียนออกแบบแผนธุรกิจศูนย์ดูแลผู้สูงอายุและนำเสนอในชั้นเรียน

ตารางที่ 1 แนวทางการออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) เพื่อพัฒนาทักษะผู้ประกอบการในศตวรรษที่ 21 (ต่อ)

ทักษะการเป็นผู้ประกอบการในศตวรรษที่ 21	ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง (PLOs) และผลการเรียนรู้ในระดับรายวิชา (CLOs)	กำหนดวิธีวัดและประเมินผล	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะผู้ประกอบการ
	CLOs: Entrepreneurship “ผู้เรียนสามารถแสวงหาพัฒนา และประยุกต์ความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องใน		- การเรียนรู้แบบโครงการ (Project-Based Learning: PjBL) เช่น โครงการงานแผนธุรกิจเพื่อสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ
8. การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning)	บทบาทของผู้ประกอบการด้านสุขภาพ และสามารถนำความรู้นั้นไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลง”	- การเขียนแผนพัฒนาตนเองรายบุคคล (IDP) - การประเมินผ่านแฟ้มสะสมงานดิจิทัล (Digital Portfolio) - การสรุปความรู้หลังการเรียนรู้ (Learning Log)	- การเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-Directed Learning: SDL) เรื่องการวางแผนพัฒนาตนเองในบทบาทผู้ประกอบการด้านสุขภาพ

จากตารางที่ 1 แนวทางการออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ เพื่อพัฒนาทักษะผู้ประกอบการในศตวรรษที่ 21 จะเห็นได้ว่าผู้สอนสามารถเลือกกลยุทธ์การสอนที่เหมาะสมกับสาระสำคัญของรายวิชา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะผู้ประกอบการตามบริบทของรายวิชา และความสนใจของผู้เรียน บริบทสถานศึกษาหรือสถานการณ์สังคม เศรษฐกิจในปัจจุบัน สิ่งสำคัญ คือ ผู้สอนต้องมีการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร (PLOs) และรายวิชา (CLOs) มีความรู้ในเนื้อหา รวมทั้งการเตรียมการเรียนการสอนเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียน ตลอดจนการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้รายวิชา ซึ่งควรใช้วิธีการที่หลากหลายในการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ทั้งแบบรายบุคคลและกลุ่มในรูปแบบการเขียนรายงาน การนำเสนอ รวมทั้งภาคปฏิบัติ ตามการจัดการเรียนการศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์ (OBE)

บทสรุป

การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการด้านสุขภาพ สำหรับนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ท่ามกลางบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และระบบสุขภาพในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลให้วิชาชีพพยาบาลต้องปรับตัว และแสวงหาแนวทางใหม่ในการสร้างคุณค่าให้กับผู้รับบริการ โดยเฉพาะการก้าวสู่บทบาท “พยาบาลผู้ประกอบการ” ซึ่งต้องอาศัยทั้งความรู้วิชาชีพและทักษะข้ามศาสตร์ที่หลากหลาย ซึ่งทักษะดังกล่าว ไม่ได้จำกัดอยู่แค่การเริ่มต้นธุรกิจแต่รวมถึงความสามารถในการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ การสร้างสรรค์นวัตกรรม การสื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การปรับตัวต่อบริบทที่เปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำ การบริหารจัดการทางการเงิน และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ทั้งนี้ ผู้เขียนเสนอแนวทางการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิด Outcome-Based Education (OBE) และการออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหลักสูตร (PLOs) และระดับรายวิชา (CLOs) อย่างชัดเจน การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมของ

ผู้เรียนและการวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะจริง นอกจากนี้ บทความยังเสนอให้สถาบันการศึกษาปรับแนวทางการสอนโดย 1) กำหนดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ด้านผู้ประกอบการอย่างชัดเจน 2) บูรณาการทักษะผู้ประกอบการในรายวิชาหลักและรายวิชาเลือก 3) ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ เช่น จัดทำโครงการแผนธุรกิจด้านสุขภาพ 4) การประเมินผลที่สอดคล้องกับทักษะผู้ประกอบการ เช่น การนำเสนอนวัตกรรมด้านสุขภาพ 5) การส่งเสริมวัฒนธรรมของผู้ประกอบการในสถาบันการศึกษา โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญผู้ประกอบการภายนอก เป็นต้น ซึ่งแนวทางการสอนดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียนมีองค์ความรู้ มีความมั่นใจในการเริ่มต้นธุรกิจ ช่วยพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ได้เป็นอย่างดี

References

- Avidu, E., Bekteshi, E., & Gollopeni, B. (2025). Learning skills for the future—implementing the 21st-century learning. *Multidisciplinary Science Journal*, 7(1), e2025011. <https://doi.org/10.31893/multiscience.2025011>
- Britchenko, I., Smerichevskiy, S., & Kryvovyazyuk, I. (2018). Transformation of entrepreneurial leadership in the 21st century: Prospects for the future. In *Proceedings of the 2nd International Conference on Social, Economic and Academic Leadership (ICSEAL 2018) (Advances in Social Science, Education and Humanities Research: Vol. 217)*. Atlantis Press. <https://doi.org/10.2991/icseal-18.2018.17>
- Chancharng, J. (2020). Integrated teaching and learning management for the development of higher order thinking skills: Learning to practice. *Journal of Education Studies*, 48(3), 78-89. <https://doi.org/10.58837/CHULA.EDUCU.48.3.5>
- Colichi, R. M. B., Lima, S. G. S. E., Bonini, A. B. B., & Lima, S. A. M. (2019). Entrepreneurship and nursing: Integrative review. *Revista Brasileira de Enfermagem*, 72(suppl.1), 321-330. <https://doi.org/10.1590/0034-7167-2018-0498>
- Conduah, A. K., & Essiaw, M. N. (2022). Resilience and entrepreneurship: A systematic review. *F1000 Research*, 11, 348. <https://doi.org/10.12688/f1000research.75473.1>
- Copelli, F. H. S., Erdmann, A. L., Santos, J. L. G., Backes, D. S., & Martini, J. G. (2022). Entrepreneurship and entrepreneurial education in the context of postgraduate nursing. *Revista Brasileira de Enfermagem*, 43, e20200444. <https://doi.org/10.1590/1983-1447.2022.20200444.en>
- Culebro-Martínez, R., Moreno-García, E., & Hernández-Mejía, S. (2024). Financial literacy of entrepreneurs and companies' performance. *Journal of Risk and Financial Management*, 17(2), 63. <https://doi.org/10.3390/jrfm17020063>
- de Cordova, P. B., Johansen, M. L., Grafova, I. B., Crincoli, S., Prado, J., & Pogorzelska-Maziarska, M. (2022). Burnout and intent to leave during COVID-19: A cross-sectional study of New Jersey Hospital nurses. *Journal of Nursing Management*, 30(6), 1913-1921. <https://doi.org/10.1111/jonm.13647>
- Drucker, P. (1985). *Innovation and entrepreneurship: Practices and principles*. Harper & Row.

- El Mawas, N., & Muntean, C. H. (2018). *Supporting lifelong learning through development of 21st-century skills. Proceedings of the 10th International Conference on Education and New Learning Technologies*, Palma de Mallorca, Spain. https://www.researchgate.net/publication/326713640_SUPPORTING_LIFELONG_LEARNING_THROUGH_DEVELOPMENT_OF_21ST_CENTURY_SKILLS
- Haverkamp, J., Chovan, J. D., Justice, S., Ball, K., Ballard, K. C., Batross, D., Becker, J. D., Butz, S., Chavez, R., Garrett, B., Hummer, K., Johnson, V., Prusinski, R., Shoemaker, J., Smith, A. L., & Zamaripa, C. (2020). Transforming nursing education through interprofessional collaborative innovation: A project story. *Computers, Informatics, Nursing: CIN*, 38(4), 176–182. <https://doi.org/10.1097/CIN.0000000000000587>
- Herlinawati, H., Marwa, M., Ismail, N., Junaidi, Liza, L. O., & Situmorang, D. D. B. (2024). The integration of 21st century skills in the curriculum of education. *Heliyon*, 10(15), e35148. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e35148>
- Hisrich, R. D., Peters, M. R., & Shepherd, D. A. (2020). *Entrepreneurship* (11th ed.). McGraw Hill.
- Ibrahim, I., Abiddin, N. Z., & Ahmad Zaidi, A. M., (2022). Identification of lifelong learning characteristics and entrepreneurial motivation among students in a Public University. *Journal of Business Administration Research*, 11(1), 31.
- Kennedy, T. J., & Sundberg, C. W. (2025). Twenty-First Century skills. In B. Akpan, & T. J. Kennedy (Eds.), *Science education in theory and practice*. Springer Texts in Education. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-81351-1_27
- Lamb, S., Maire, Q., & Doecke, E. (2017). *Key skills for the 21st century: An evidence-based review*. NSW Department of Educational. <https://education.nsw.gov.au/content/dam/main-education/teaching-and-learning/education-for-a-changing-world/media/documents/Key-Skills-for-the-21st-Century-Executive-Summary.pdf>
- Malakoti, N., Zabili, V., Ajilian Abbasi, M., Akhlaghi, A., Ghazanfarpour, M., & Shariati, K. H. (2023). An overview of entrepreneurship in nursing: Challenges, opportunities, and barriers. *Medical Education Bulletin*, 4(3), 803-812. https://www.medicaleducation-bulletin.ir/article_180246_72193c64f2444fdee409ad043afc7475.pdf
- Montoro-Fernández, E., Cárdenas-Gutiérrez, A. R., & Bernal-Guerrero, A. (2022). Entrepreneurial resilience: A case study on university students. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(5), 2589. <https://doi.org/10.3390/ijerph19052589>
- Neck, H. M., Greene, P. G., & Brush, C. G. (2014). *Teaching entrepreneurship: A practice-based approach*. Edward Elgar Publishing. <https://doi.org/10.4337/9781782540564>
- Ngigi, S., McCormick, D., & Kamau, P. (2018) Entrepreneurial leadership competencies in the 21st century: An empirical assessment. *DBA Africa Management Review*, 8(2), 1-17.
- OECD. (2001). *The well-being of nations: The role of human and social capital*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9789264189515-en>

Designing Learning and Teaching to Develop an Entrepreneurial Mindset:
A Case Study of the Bachelor of Nursing Science Program
การออกแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนากรอบแนวคิดเชิงผู้ประกอบการ:
กรณีศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

- OECD. (2018). *The future of education and skills education 2030: The future we want*. E2030 position paper. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2018/06/the-future-of-education-and-skills_5424dd26/54ac7020-en.pdf
- Office of the Permanent Secretary, Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation. (2020). *Guidelines for reforming Thai higher education in the 21st century*. OHEC. (in Thai)
- Praboromarajchanok Institute. (2022). *Bachelor of nursing science program B.E. 2565 (Revised edition)*. Ministry of Public Health, Thailand. (in Thai)
- Rahmanianaraki, H., Sadeghi Meresht, F., Hojjati, H., & Manouchehr, B. (2024). Challenges of entrepreneurship in nursing: A narrative review. *Journal of Nursing Advances in Clinical Sciences*, 1(4), 219-225. <https://doi.org/10.32598/JNACS.2408.1057>
- Rosario-Sim, M. G., Ellis, L., & Bratby, K. (2022). COVID-19 and nurse entrepreneurship. *Annal of Nursing and Primary Care*, 3(2), 1-4. <https://www.remedypublications.com/open-access/covid-19-and-nurse-entrepreneurship-9025.pdf>
- Saengkrai, J. (2016). Learner-centered instructional design concepts. *Chiang Rai Education Center Journal, Rajabhat Chiang Rai University*, 1(1), 85-94. (in Thai)
- Sarnkhaowkhom, C., Santre, S., Phonsuk, P., Wongtawee, N., Piansamer, S., Laohapisitpanich, A., Suriyalerd, W., Supapote, N., Kaewmuean, T., Hosangon, N., Mathaworn, S., & Phikunthong, P. (2022). Assessment of entrepreneurial leadership among undergraduate nursing students: The case from Thailand. *Nurse Media Journal of Nursing*, 12(3), 288-299. <https://doi.org/10.14710/nmjn.v12i3.48981>
- Silva, V. L. D., Spigolon, D. N., Peruzzo, H. E., Costa, M. A. R., Souza, V. S. D., Christinelli, H. C. B., & Borim, M. L. C. (2023). Process of building an entrepreneurial career in Nursing. *Revista da Escola de Enfermagem da USP*, 57, e20230086. <https://doi.org/10.1590/1980-220X-REEUSP-2023-0086en>
- Sinthuwongsanont, M., & Boonkongsaen, N. (2022). Implementing an outcome-based education (OBE) curriculum in the Faculty of Education at Vongchavalitkul University. *Journal of Nakhonratchasima College (Humanities and Social Sciences)*, 17(2), 470-482. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/hsjournalnmc/article/view/267924/179451> (in Thai)
- Thailand Development Research Institute (TDRI). (2023). *Thailand in the future: Dimension 3-education in the digital world*. <https://tdri.or.th/2021/08/future-thailand-education/> (in Thai)
- Thailand Nursing and Midwifery Council. (2020). *Core competencies of bachelor's degree graduates in nursing science*. <https://www.tnmc.or.th> (in Thai)
- Thepna, A., Cochrane, B. B., & Salmon, M. E. (2023). Advancing nursing entrepreneurship in the 21st century. *Journal of Advanced Nursing*, 79(9), 3183-3185. <https://doi.org/10.1111/jan.15563>

Designing Learning and Teaching to Develop an Entrepreneurial Mindset:
A Case Study of the Bachelor of Nursing Science Program
การออกแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนากรอบแนวคิดเชิงผู้ประกอบการ:
กรณีศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

- Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st century skills: Learning for life in our times*. John Wiley & Sons.
- UNESCO. (2016). *A guide to competency-based teacher training reforms: Delivering education 2030*. UNESCO Publishing.
- Wiggins, G., & McTighe, J. (1998). *Understanding by design*. Association for Supervision and Curriculum Development.
- World Economic Forum. (2020). *The future of jobs report 2020*. <https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs-report-2020>